

ВИДОВ СЪСТАВ, ЧИСЛЕНОСТ И ВЛИЯНИЕ НА ХИЩНИТЕ БОЗАЙНИЦИ ВЪРХУ ГНЕЗДЯЩИТЕ ВОДОЛЮБИВИ ПТИЦИ В РАЙОНА НА ЗАЩИТЕНАТА МЕСТНОСТ „ПОМОРИЙСКО ЕЗЕРО“

Дилян Георгиев

Сдружение Зелени Балкани /Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“, diliangeorgiev@abv.bg

SPECIES COMPOSITION, NUMBERS AND INFLUENCE OF PREDATORY MAMMALS ON BREEDING WATERBIRDS IN PROTECTED AREA „POMORIE LAKE“

Dilian Georgiev, Plovdiv University „Paisy Hilendarsky“

In the study area 7 domestic and 2 wild carnivorous mammal species were established in different parts of the Pomorie Lake, and in different numbers. Based on our studies, we consider that the following activities are of vital importance for the success of nesting water birds in the region of Pomorie Lake as: Interruption of the connection of dikes and the banks; prevention of dogs walking in the region of the protected area as control on their owners; not conducting raids and direct eliminations of the feral dogs.

В изследвания район са установени общо 7 диви и 2 домашни вида хищни бозайници, установени в различни части на Поморийско езеро и с различна численост. На базата на нашите проучвания считаме, че извършването на следните дейности е от жизнено важно значение за гнездовия успех на водолюбивите птици в района на Поморийско езеро: 1. Прекъсване на връзката на дигите с брега на езерото; 2. Задължително връзване на домашните кучета в къщите в близост до езерото и северните солници; 3. Контрол и забрана за разхождане на домашни кучета в района на защитената местност; 4. Да не се извършват хайки и директна елиминация на скитащи кучета.

Едрите бозайници в района на Поморийско езеро са изследвани чрез директно наблюдение и по метода на следите от жизнената им дейност.

Районът е разделен на три типа бряг:

1. Брегова ивица на дигите;
2. Брегова ивица на езерото от страна на град Поморие;
3. Брегова ивица на езерото в несъседни на населени места райони.

Целта на това разделяне е да се проучи степента на посещаемост на различните части на езерото от домашни и диви едри хищници и да се установи тяхната относителна численост.

Изчислен е процентът на срещаемост на следите и минималният брой регистрирани екземпляри за отделни пробни участъци, всеки разделен на трансекти от 10 метра.

Изучавани са екскременти на хищници с цел да се установи храненето с птици или с техни яйца.

За идентификация на едрите хищници и следите от жизнената им дейност са използвани следните литературни източници: СОКОЛОВ И РОЖНОВ (1979); СИДОРОВИЧ (1995); ОШМАРИН И ПИКУНОВ (1990); BANG (2001); ПОПОВ И СЕДЕФЧЕВ (2003); CAUGHLEY (1977); MACDONALD & BARRET (1993).

Диви хищници

Установени са общо 7 вида диви хищни бозайници:

1. Чакал (*Canis aureus*)

Чакалът е установен в района на езерото по следи. Има съобщения и от солничари за наблюдения на отделни животни. Според проучването считаме, че чакалите са рядко срещани в района на езерото, като вероятно на територията на защитената местност няма резидентна двойка. Отделни скитащи индивиди, вероятно посещават спорадично бреговете на Поморийско езеро.

2. Лисица (*Vulpes vulpes*)

Лисицата е често срещан и дори често наблюдаван бозайник в района на Поморийско езеро. Следите на лисиците са сравнително често срещани по бреговете, съответстващи на наличието на две резидент-

ни двойки в района. Предполагаме, че броят на индивидите варира през отделните сезони в границите на 2-5 (преди раждането на малките – зима и късна есен) до максимум 14-15 индивида (по време на отглеждането на малките – пролет, лято и ранна пролет). В екскременти на лисици са установени пера от диви птици, което е нормално за вида. Достъпът на лисиците до колониите от птици, както и този на други хищници може да се ограничи чрез прокопаване на дигите и прекъсването на връзката им с брега на езерото.

Дупките на лисиците са важно гнездово местообитание за двата вида ангъчи (*Tadorna tadorna* и *Tadorna ferruginea*), които съжителстват заедно с тях. Присъствието на лисиците е в равновесие с цялостната първична екосистема на езерото и неговите брегове.

3. Енотовидно куче (*Nyctereutes procyonoides*)

Не е регистрирано със сигурност в района на защитената местност. Има данни от солничари за наблюдения на отделни индивиди, а ние сме намирали следи, наподобяващи тези на вида. Пред вид нарастващото разпространение на енотовидното куче в България (например регистрираме го по долината на р. Чая в Западни Родопи), според нас то може скоро да бъде установено със сигурност и в района на Поморийско езеро. Като не автохтонен вид, който е силно привързан към водата и плува добре, наличието му в защитената местност би навредило силно върху гнездящите популации на водолюбиви птици в нея.

4. Язовец (*Meles meles*)

В района на защитената местност е установено едно семейство язовци, които се размножават редовно. Следи от млади индивиди могат да се открият относително често по бреговете на езерото. Като предимно растителнояден и насекомояден вид, язовецът не би могъл да нася големи щети върху гнездящите птици в района.

5. Видра (*Lutra lutra*)

Установени са две резидентни възрастни женски и един възрастен мъжки, обитаващи района на цялото Поморийско езеро. В хранителния спектър на видрата от района доминира рибата и видът не е заплаха за водолюбивите птици.

6. Невестулка (*Mustela nivalis*)

Установена е в района на югоизточната част на езерото. Вероятно рядък вид за защитената местност. Отчитайки публикуваните данни за размера и структурата на индивидуалния участък на невестулките от СОКОЛОВ И РОЖНОВ (1979), предполагаме наличие в района на защитената местност на 4-6 резидентни индивида. Влиянието на вида върху популацията на гнездящите птици би могло да бъде негативно при постоянен достъп по суша до колониите им.

7. Бялка (*Martes foina*)

Следи от бялка са установени по източния бряг на езерото (вероятно 1-2 резидентни индивида), където обитава големите купчини от камъни върху дигите. Влияе отрицателно върху колониите на водолюбивите птици при неограничен достъп по суша до тях.

Домашни хищници

Установени са следи от домашни кучета (*Canis familiaris*) и котки (*Felis domesticus*), както и множество наблюдения на такива в района на защитената местност. Домашните котки са значително по-рядко срещани от кучетата. Докато дивите хищници не представляват голям проблем за популацията на гнездящите птици, то домашните кучета са според нас основният фактор за гнездовия неуспех на птиците в района. Охранявайки своята територия, дивите хищници не допускат други от своя вид и по този начин в равновесие с екосистемата използват ресурсите на средата. Скитащите кучета, невързаните кучета от дворовете на града и в солниците и домашните кучета редовно разхождани из района на езерото от хора не само унищожават гнездата на водолюбивите птици, а и всякакъв друг вид фауна. Тяхното количество е много високо, за което свидетелстват нашите наблюдения и наличието на следи в 100 % от изследваните трансекти. Практически не открихме брегова ивица без следи от домашни кучета. Поради различния начин на достъп (свободен – скитащи кучета, относително свободен – периодично отвързвани и свободно пускани кучета и разходки на кучета с хора), не би могла да се даде точна оценка на числеността на кучетата, обхождащи защитената местност. Все пак би могла да се предположи максимална денонощна посещаемост на бреговете на езерото от 20-25 индивида кучета.

Степен на посещаемост и относителна численост на хищниците в отделните типове брегова ивица

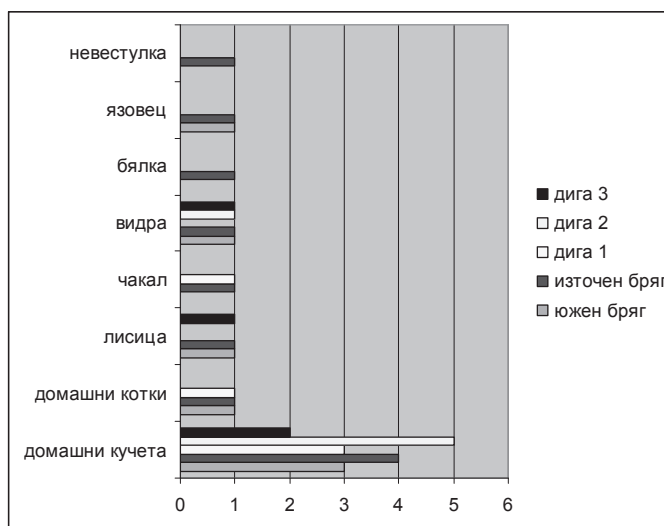
Данните са представени схематично на Фиг. 1 и 2.

Най-многочислени в района на Поморийско езеро са домашните кучета, които посещават редовно и обхождат цялата му брегова ивица и неговите диги. Вероятно числото на домашните котки също е относително високо. Всички други хищници са представени с нормалните и типични естествени числености, отговарящи на естествения капацитет на средата. Относителната численост на дивите хищници е: лисици 1-2 двойки, язовци 1 двойка, бялки и невестулки 2-4 индивида, единични скитащи чакали и вероятно енотовидно куче.

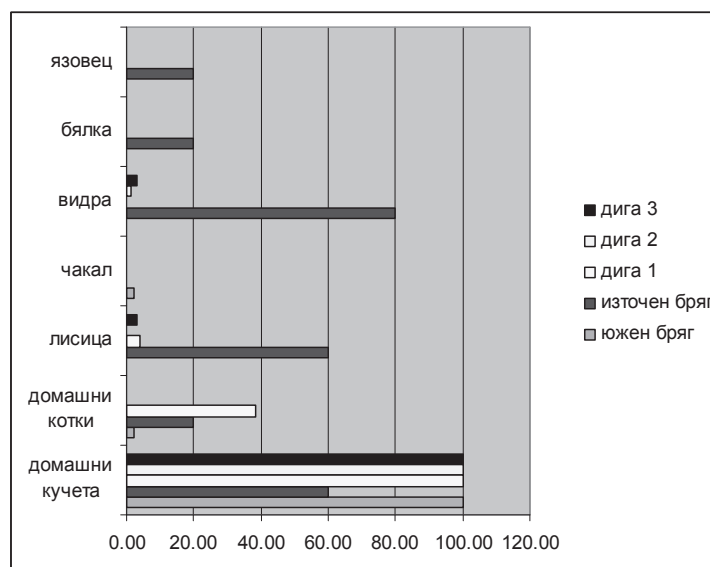
Домашните кучета посещават 100% от изследваната брегова ивица и с висока численост (до минимум 3-5 индивида за трансект).

Относно дивите хищници се наблюдава тенденция за избягване на посещението на дигите, а също и известно избягване на брега на езерото в близост до града (южна част). Най-много следи от диви хищници са установени в по-спокойните и отдалечени от дигите и града брегове.

Фиг. 1. Относителна численост на едрите хищници в района на Поморийско езеро, изразена като минимален брой регистрирани екземпляри по различни типове брегова ивица.

Фиг. 2. Степен на посещаемост на отделните типове брегова ивица от едрите хищници в района на Поморийско езеро, изразена като процент на установени следи в отделните 10-метрови трансекти.

Препоръки

На базата на нашите проучвания, извършването на следните дейности е от жизнено важно значение за гнездовия успех на водолубивите птици в района на Поморийско езеро:

1. Прекъсване на връзката на дигите с брега на езерото.
2. Задължително връзване на домашните кучета в къщите в близост до езерото и северните солници.
3. Контрол и забрана за разхождане на домашни кучета в района на защитената местност
4. Да не се извършват хайки и директна елиминация на скитащи кучета, тъй като е ясно доказано, че този метод е не ефективен за техния контрол и дори стимулира механизми за увеличаване на тяхната популация (а и видимо липсват постоянно пребиваващи скитащи кучета в района на езерото).

Литература

- СИДОРОВИЧ, 1995. Норки, выдра, ласка и другие куньи. Минск, “Ураджай”, 190 с.
- СОКОЛОВ В., В. РОЖНОВ, 1979. Территориальность, агрессивность и маркировка у куньих (Mustelidae). Сб. Трудов зоол. Музея МГУ, т. XVIII, 163-214.
- ОШМАРИН П., Д. ПИКУНОВ, 1990. Следы в природе. Москва, Изд. “Наука”.
- ПОПОВ В., А. СЕДЕФЧЕВ, 2003. Бозайниците в България. Изд. “Витоша”, 291 с.
- BANG P., 2001. Animal Tracks and Signs. Oxford University Press, 264 pp.
- CAUGHLEY G., 1977. Analysis of vertebrate populations. Wiley-Interscience Publ., London, New York, Sydney, Toronto, 357 pp.
- MACDONALD D., P. BARRET, 1993. Mammals of Britain & Europe. Harper Collins Publ., 312 pp.